

KAPITOLA XVI

NECHTE MALIČKÝCH PŘIJÍT KE MNĚ – ANEB JEŽÍŠ KRISTUS BYL PRO STŘÍDAVOU NEBO SPOLEČNOU PÉČI

V minulé kapitole jsme uzavřeli ošemetný právní problém „svěření dětí do péče“ a zcela jsme se vyhnuli tomu, čemu se říká „názor dítěte“. Jestliže chcete být „in“, je to věc, kterou musíte ctít. Názor dítěte je alfa a omega, názor dítěte má být ctěn a respektován, neb tak tomu chce zákon a též poslední výdobytky psychologie. Tedy alespoň se to o psychologii říká. O zákonu se to taky tak říká, tak se pojďme podívat, jak to je ve skutečnosti.

Podle ustanovení § 26 Zákona o rodině se při tom, komu má být dítě svěřeno do péče, přihlíží k *„zájmům dítěte s ohledem na jeho osobnost, zejména vloh, schopnosti a vývojové možnosti a na životní poměry rodičů“*. *„Soud též přihlédne k citové orientaci a zázemí dítěte, výchovné schopnosti a odpovědnosti rodiče, stabilitě výchovného prostředí, ke schopnosti rodiče dohodnout se na výchově s druhým rodičem, k citovým vazbám dítěte na sourozence, prarodiče a další příbuzné a též k hmotnému zabezpečení ze strany rodiče včetně bytových poměrů.“*

Bytové poměry, mimochodem, znamenají, že nám dobře známý OSPOD zkontroluje, jestli má dítě vlastní postel. Což, mimochodem, řada dětí z nejchudších poměrů nemá. Jejich rodiče se však nerozvádějí (především většinou proto, že vůbec nejsou sezdaní), takže kdo by se staral, že spí tři děti na rozkládacím gauči.

Z právního hlediska tady máme několik relevantních ustanovení. Jsou to čl. 3 Úmluvy o právech dítěte, § 31 odst. 3 Zákona o rodině, § 100 Občanského soudního řádu a § 8 odst. 2

zák. č. 359/1999 Sb. O sociálně-právní ochraně dětí.

Nechci zatěžovat tento text příliš mnoha citacemi zákonů, když všechny jsou volně dosažitelné na internetu. Shrnu tedy, že všechny tyto zákony říkají, že dítě má právo se vyjadřovat k věcem, které se jej týkají, a soud má jejich názor zjistit. Tento názor se zjišťuje buď prostřednictvím OSPOD, nebo si může soud dítě zavolat na soud. Tyto pohovory se uskutečňují bez přítomnosti rodičů. Co s názorem dítěte je asi nejlépe popsáno ve správním řádu, tedy zák. č. 500/2004 Sb., v němž se o dítěti mluví v rámci § 29 o procesní způsobilosti. Se zákonem o rodině sice správní řád nesouvisí, ale jde o srozumitelnost. Je zde uvedeno, že „*K názoru dítěte správní orgán přihlíží s přihlédnutím k jeho věku a rozumové vyspělosti*“.

Obecně se soudy přiklánějí k tomu, že zhruba od dvanácti let mají být děti slyšeny a jejich názor má mít podstatný vliv na výsledek rozhodovací činnosti soudu.

Jenže...

Co to vlastně je být dítětem? Co to je za tvora – dítě? Proč je dítětem? Proč jeho plná způsobilost k právním úkonům (viz výše právní rozklad k §9 občanského zákoníku) nastává až v osmnácti letech? Dítě se od dospělého, jak známo, leč z právního hlediska často zapomínáno, liší tím, že roste. A roste ve všech svých součástech. Neroste mu jenom noha, o čemž se rodičovstvo s úděsem přesvědčuje každý rok, kdy je potřeba koupit nové lyžáky, brusle, papuče do školy, tenisky jedny, dvoje, troje... (A tydle, mami, to snad nemyslíš vážně, když Tonda od vedle má takový skvělý Conversky...)

Roste také hlava a v hlavě roste mozek. Růst mozku se projevuje nejen kvantitativně, totiž, že neocortex – šedá kůra mozková, tedy to, čím myslíme – se stále zvětšuje a rozpíná, leč též kvalitativně.

V průběhu růstu dochází k takzvané „kortikalizaci funkcí“, což znamená, že do kůry mozkové přichází stále větší množství takzvaných aferentací, tedy dostředivých vláken a pod kontrolu vzruchů, které z mozkové kůry vycházejí, se dostává stále více tělesných funkcí. Mozek tedy nejenomže roste, ale také zraje. Spojení nervových vláken se integrují, stávají se složitějšími, a tím se stává myšlení i kontrola emocí stále efektivnější.

Rozdíl mezi dětským mozkiem a způsobem, jakým je používán, a dospělým mozkiem je přesvědčivě zmapován pomocí funkční magnetické rezonance. To je zobrazovací metoda, která zachycuje zvýšení průtoku krve v mozku, a tím zjišťuje, která část mozku právě pracuje.

U dětských mozků řada synapsí – nervových mozkových propojení, kterých je v dospělém mozku asi jedna biliarda, tedy 10^{15} – neexistuje. Náзор dítěte tedy nemůže být zralý a srovnávaný s úsudkem dospělého člověka. CNS – centrální nervová soustava, tedy mozek, dozrává až v jednadvaceti letech. Naši předkové měli tedy dobře odpozorováno, když plnou způsobilost k právům a povinnostem stanovili právě na jednadvacet let. Zaplať pánbůh, že je u nás jednadvacítka zachována alespoň pro pasivní volební právo, tedy pro věk, od něhož mají lidé možnost býti voleni, a tedy rozhodovat i za druhé. Do jednadvaceti totiž nejsou schopni plnohodnotně rozhodovat ani sami za sebe.

Jestliže ovšem u vědomí této biologicky podmíněné, a tudíž úplně přirozené nedostatečnosti, vložíme na dětská bedra povinnost „aby si řeklo“, můžeme je dostat – a také velmi často dostáváme – do situace, kterou dítě objektivně není schopno zvládnout. Děti se cítí povinny přebírat zodpovědnost za své rodiče, prostě jim „to pískat“. Většinou milují přirozeně oba, a to, co chtějí ze všeho nejvíce je, aby se ti dva neprali, byť by to měla být i pranice

o ně samé.

Jiné děti zase vycítí, který z rodičů je slabší a vytvoří s ním koalici, aby jeho slabost vykompenzovaly. Stejně tak mohou deklarovat soudržnost s rodičem, kterého se prostě víc bojí. Velmi často je hlas dítěte pouhým dabingem hlasu toho rodiče, který na něj má větší vliv. Navíc bylo prokázáno opakovanými psychologickými vyšetřeními a výzkumy, že děti ve věku 9 – 12 let jsou obzvláště náchylné k formování spojení jednoho rodiče proti druhému¹.

Jestliže mají děti jakoby povinnost říci svůj názor, mohou se stát úzkostnými a mohou mít navždy poznamenané vztahy s dospělými, které začnou odsuzovat jako slabochy, protože na ně shodili něco, co sami zavinili a nedovedou se s tím vypořádat. Pakliže k této konstelaci dojde navíc v pubertě dítěte, mohou být výsledky skutečně katastrofální. Podle dětí ztratí dospělí jakékoliv oprávnění být pro ně autoritou.

Mnohokrát jsem se setkala s tím, že dítě prostě odmítlo být zatahováno do vztahů mezi rodiči. To odmítnutí mohlo jít až tak daleko, že si dítě začalo přát vůbec nebýt, neexistovat, a bylo schopno dokonce vyjádřit svoje touhy po sebevraždě, jen aby nemuselo přestat být neutrální. Až tak daleko mohou dojít „dobré úmysly“ těch, kteří se dítě ptají na jeho názor.

Je proto vždy naprosto nezbytné dát dítěti najevo, že má pouze „hlas poradní“, který sice bude pečlivě vyslechnut, ale rozhodně se nebude rozhodovat podle toho, jak si mladý pán či slečna představují. Rozhodovat budou rodiče, případně soud, a ti také ponesou za toto rozhodnutí plnou zodpovědnost.

Je samozřejmé, že dospělí se budou snažit, aby konečné

¹ viz: Richard A. Warshak, Pozitiva a úskalí naslouchání dětem rozvádějících se rodičů, in: Slyšení nezletilého dítěte před opatrovnickým soudem, str. 25, nakl. Triton, Praha 2008

rozhodnutí vyhovovalo co největšímu počtu dotčených osob v co nejširším měřítku, samozřejmě včetně dítěte. Je potřeba bedlivě zvažovat a posuzovat, jaké argumenty dítě po svůj postoj má. Jsou to argumenty emocionální nebo rozumové? Jestliže jsou argumenty „materiálně vyfutrované“, tedy jsou opodstatněné, pak je samozřejmě nutno k nim přistupovat vážněji, než kdyby to byly emocionální výkřiky do tmy.

V tomto směru je možno se analogicky opřít o nález Ústavního soudu hovořícího o tom, že jestliže jeden z rodičů není schopen rozumně vysvětlit, proč je proti střídavé péči, pak jeho stanovisko není relevantní pro posuzování soudu.

Takže shrnuto: rozhodují argumenty.

Kromě argumentů je však zapotřebí mít na paměti ještě další aspekty, které relativizují názor dítěte. Mám na paměti výrok černošského (pardon – afro-amerického) vůdce Malcolma X, který prohlásil, že černý muž neřekne bílému muži nikdy pravdu, protože jejich mocenské postavení je tak odlišné, konkrétně, že černý muž je v tak hluboce podřízeném postavení vůči bílému, že partnerský rozhovor prostě není možný. Proto černoch řekne bělochovi vždy to, o čem je přesvědčen, že si bílý muž přeje slyšet.

Totéž platí o dítěti, které je na svých rodičích ještě víc závislé než sociálně slabá vrstva na mocenské elitě. Jestliže rodič chce, může dítě zapomenout na jakoukoliv svoji zábavu, přání. Na to, že by se mohlo setkat s kamarádem, o kterého jeho rodič nestojí. Také se může stát, že rodič třeba jen nestihne dělat své vlastní ratolesti taxikáře a k onomu kamarádovi jej dovézt. Otázka moci je tedy ve vztahu dítě a rodič zásadní, a to přesto, že ani jedna ze stran to neslyší ráda.

Další ranou „hlasu dítěte“ je zájem dítěte. Co je zájem dítěte?

Obávám se, že hledisko dítěte a hledisko téže bytosti v dospělém stavu se mohou velmi lišit. Nedovedu si například představit, že by syneček s kázeňskými problémy ve škole sděloval sociálnímu pracovníkovi či soudci, že si přeje, aby jej rodiče více kontrolovali, aby jej více usměrňovali, aby mu dávali méně volnosti a víc po něm vyžadovali plnění povinností.

Kolikrát jsem si však přesně tyto nářky vyslechla ve vězeňských celách, kde delikventi nejrůznějšího věku, čelící nejrůznějším obviněním – od krádeže po vraždu – lkali, co z nich mohlo být, kde už mohli být, kdyby na ně býval tenkrát táta houknul a dotáhnul je do školy třeba za vlasy. Pokud tedy máme hledět na přání dětí, je daleko lepší než naslouchat hlasu jednotlivého dítěte pokusit se najít odpověď tak zvaného „kolektivního hlasu dětí“. Pak by otázka na odpověď, co je pro dítě nejlepší, zněla asi takto: „Které uspořádání by většina dětí ve srovnatelném postavení považovala za pozitivní nejen nyní, ale i později, při zpětném pohledu, až bude dospělá?“ Jen takto položená otázka a odpověď na ni může eliminovat manipulace jedním z rodičů a může také zjistit, co je skutečně nejlepším zájmem dítěte.

Z výše nastíněného hlediska je zřejmé, že ptát se na názor dítěte, „s kým chce být“, může mít přesně opačné důsledky, než je položením této otázky zamýšleno. Dítě je rozpolceno k loajalitě mezi dva lidi, kteří se právě s ohledem na jeho zájmy neměli nikdy rozejít, kteří měli pracovat na sobě a na rozvoji svých osobností tak, aby k rozvodu nedošlo. V tomto směru by bylo lepší uchopit do ruky místo Zákona o rodině Bibli, a to jmenovitě Nový zákon, Evangelium sv. Marka, kapitolu 10.

Jsou tam dva oddíly, které se s železnou pravidelností čtou zvlášť a neprovazují se dohromady, ačkoliv dle mého názoru právě jen a pouze dohromady dávají smysl.

V kapitole označované M10,6-12 Ježíš jasně odmítá rozvod a když apoštolové namítají, že i Mojžíš dovolil „napsat rozvodový lístek“, Ježíš je tvrdě za jejich shovívavý postoj odsuzuje a říká, že *„pro tvrdost vašeho srdce vám napsal toto ustanovení“*. Tedy pro ty stejné důvody, pro jaké se lidé rozvádějí dnes: protože se nejsou schopni domluvit a pomyslet i na něco jiného než na sebe. Málokdo pomyslí na to, co může rozvodem ztratit, protože málokdo se zamýšlí nad tím, co vlastně má, jak se má, jak se mají ti lidé, se kterými svůj život sdílí. Jak málokdy se člověk zamyslí, jak se vlastně cítí ten druhý, ten, který mu má být nejbližší!

Pozoruhodné je, jak dál evangelium pokračuje. Ježíš apoštolům sdělil svoje kategorické stanovisko – mimochodem, jedno z mála, které se zachovalo v Novém zákoně jako přímá Ježíšova řeč - když natvrdo řekl, že: *„Kdo propustí manželku a vezme si jinou, dopouští se vůči ní cizoložství; a jestliže manželka propustí svého muže a vezme si jiného, dopouští se cizoložství.“* Poté následuje mezititulek, který zní „Ježíš a děti“.

Docela by mne zajímalo, kdo tam ten mezititulek vsunul, protože Ježíš to určitě nebyl a o Markovi mám značné pochybnosti. Myslím, že to byl někdo, kdo sám nebyl ženatý, kdo neměl děti a kdo si tedy vůbec neuvědomil, jaká je spojitost mezi manželstvím, rozvodem a dětmi. Protože v době bez antikoncepce bylo nemyslitelné, aby – kromě přirozené neplodnosti – manželé neměli spolu děti. Bylo tudíž jasné, že když žena zapudí muže nebo naopak (povšimněte si, prosím, už v Bibli té genderové vyváženosti) dojde k „rozhodování o svěření dítěte do péče“.

Pak totiž dostává naprostou logiku verš, který po výše citovaném verši následuje, označovaný M10,13, a zní: *„Tu mu přinášeli děti, aby se jich dotkl, ale učedníci jim to zakazovali. Když to Ježíš*

uviděl, rozhněval se a řekl jim: „Nechte děti přicházet ke mně, nebraňte jim, neboť takovým patří království Boží.“ Tímto výrokem je obvykle objasňován Ježíšův vztah k dětem a vztah dětí ke království Božímu.

Můžete mi ale říci, co si počít s tím „TU“ – míním výraz „*Tu přicházeli...*“? Dejme stranou obavy o to, co se ztratilo v překladu a soustředme se na to „TU“. Co na „TU“ autorita nejautorovitější, totiž František Trávníček²? „Tu“ je podle něj příslovce, a to buď příslovce určující místo (tu = na tomto místě), nebo určující časovou souslednost (tu = potom, pak).

Takže ještě jednou: Ježíš vynadá učedníkům, že jsou příliš tolerantní k lidem, kteří se chtějí rozvádět. Říká, že lidé se rozvádět nemají, a to nikdy, a tento jeho výrok evidentně slyší spousta lidí. Na základě tohoto Ježíšova příkrého odsudku rozvodů mu lidé začínají přinášet své děti, aby jim požehnal (dotkl se jich). Má to podle mého mínění jedinou vnitřní logiku, a to tu, že lidé pochopili, že jim Ježíš říká, že se nemají rozvádět kvůli dětem, které proto s poděkováním k němu přivádějí, aby jim ukázali, kdo se jich zastal.

Ježíš manželským párům řekl, že když se rozvedou, mají sami tvrdá srdce a jsou to primitivové, s nimiž se dá vyjít pouze na základě pravidel určených starozákonním Mojžíšem, nejlépe oko za oko – zub za zub, a tudíž dostanou stejnou odplatu, jako dávají oni sami svým dětem. Ježíš jinými slovy říká, že každé dítě bezpodmínečně potřebuje OBA rodiče.

V dobách starozákonních i novozákonních byl jediným způsobem, jak dítěti zajistit oba rodiče, zákaz rozvodu. Dnes je nutno toto Ježíšovo přikázání dle mého názoru mírně transformovat. Důvody, proč lidé ztratí schopnost spolu žít, jsou různé, dokonce

2 Slovník jazyka Českého, autor František Trávníček, Praha 1952, Slovanské nakladatelství

i nezaviněné. V každém případě je však nutno bezezbytku následovat Ježíšova slova a nepřipustit, aby dítě ztratilo kteréhokoliv z rodičů. Ježíš Kristus je pro střídavou nebo společnou výchovu...

Možná si řeknete, proč se v zemi, která je jednou z neateističtějších zemí Evropy, zaštiťuji Ježíšem a Biblií. Především proto, že křesťanství je pojátkem celé Evropy dobrých dva tisíce let. Máme je všichni pod kůží, přešlo do naší genetické i memetické výbavy. Jsme jím ovlivněni ve svých každodenních postojích, ve svých názorech, ve svém rozhodování, a to i tehdy, jestliže jsme v životě v kostele nebyli.

Jít proti ideálu křesťanství je sebevražedné, protože je to horší než jít proti vlastní historii, proti své vlastní identitě, proti sobě. Křesťanství bylo v Evropě dřív, než naši předci přestali honit zubry v Podněstří a s praotcem Čechem doputovali pod Říp. Spolehnout se na křesťanské principy – a nevykládat je dogmaticky, ale vždy v kontextu doby – znamená velmi si zjednodušovat mnoho životních situací.

Na Ježíšově kázání jsme ukázali, že co se týká dětí a „svěřování do péče“, je situace už dobré dva tisíce let obdobná. Škody způsobené rozvodem jsou pro děti zhoubné. Co se také dle mého názoru nezměnilo, je neustálá snaha buď veřejnosti, nebo jednomu z partnerů určovat, kdo „může za rozvod“. Je úplně scestné říkat, že za rozvod může ten, kdo podal návrh na rozvod. Ten podává obvykle ten ze dvojice, kdo už vyčerpал všechny obranné prostředky, a protože už žádnou další možnost, jak na vztahu pracovat, nenašel, odhodlal se „sbalit kufry“.

Formulaci „rozbil/a rodinu a teď by chtěl/a...“ jsem už slyšela mnohokrát. Na rozbití rodiny však vždy musí být dva. A kdo

v žádném případě nemůže rozhodovat o tom, jak budou obě části bývalé rodiny fungovat, jsou děti. Mohlo by se totiž stát, že přijde Ježíš a zachová se jako Mojžíš. A vyšlehnou plameny pekelné, ani pro jejich dodání nebudete muset chodit k soudu...

Ještě než se pustíme do kapitol o rozdělení majetku, což je bezesporu úhelný problém konce vztahu, řeknu ještě pár slov na téma „syndrom zavrženého rodiče“. To je velké téma posledních dvaceti let. A to bez ohledu na skutečnost, že naprostá většina psychologů a psychiatrů tvrdí, že to není žádná oficiální psychiatrická diagnóza, takže se vlastně není o čem bavit.

Přes tuto „neexistenci“ se čas od času stává, že dítě svého rodiče prostě nenávidí. Že jej nechce vidět, odmítá jej. Bojí se ho. Příčina může být dvojitá. První je, že jeden rodič tak dlouho nenápadně poštvává dítě proti druhému, až tyto postoje dítě považuje za přirozené a navíc za svoje vlastní. Takové pěkné vymytí mozečku.

Pokud máte dojem, že jsme přece všichni rozumně uvažující lidé se svobodnou vůlí, přečtěte si knížku o severokorejské špiónce Kim Hjon-hi „*Slzy mé duše*“. Uvidíte, co se z takřka dospělého inteligentního člověka dá udělat. Co se dá udělat z dítěte, vám potvrdí každý rodič, který uslyšel od partnera ono kouzelné „a děti už neuvidíš“. Když odstavený rodič ty děti posléze třeba jen uvidí, má před sebou zmanipulované a nenávistné bytosti.

Syndrom zavrženého rodiče se dá poznat. V seznamu soudních znalců z oboru psychologie jsou odborníci s touto specializací přímo zapsanou. Pakliže je podezření, že rodič dítě proti tomu druhému poštvává, je na místě, aby soudce zalistoval seznamem znalců poněkud zevrubněji a někoho s danou specializací našel. Tento postup je zcela v souladu s Občanským soudním řádem a

Zákonem o rodině, osobně však dávám přednost velmi jednoduchému „testu životem“, podle kterého poznám okamžitě, jestli jde či nejde o „syndrom“. Říkám mu test babičkou.

Je přijímáno jako obecný standard naší kultury a civilizace, že pro každého rodiče jsou děti to nejsladší a nejdůležitější na světě. To ovšem platí i pro další generaci: Jestliže já jsem pro svoje rodiče to nejdůležitější na světě a moje dítě je pro mne to nejdůležitější na světě, tak moje dítě je pro mé rodiče to nejdůležitější na světě.

A nyní otázka: jestliže vztah vnuk/vnučka – prarodiče fungoval před rozvodem, funguje i nyní? Nebo rodič, kterému byly děti svěřeny do péče, brání dětem ve styku i s prarodiči druhého rodiče? Jestliže brání, tak je to skutečně „zavrženaček“ jako když vyšije. Protože prarodiče jsou schopni zavrhnout i vlastní děti, aby měli možnost se stýkat se svými vnoučaty.

Uznávám, že tento můj vlastní test je naprosto nevědecký, ale funguje asi tak z 99 %. Proto zde vzdávám chválu všem babičkám, které jsou pro mnohá svá vnoučata v době rozvodu jejich dětí jediným ostrovem klidu a bezpečí.

Máme však zde ještě jeden problém, který MUDr. Pöthe moc pěkně pojmenoval „syndrom zavrženého partnera“. Jsou to případy, v nichž je snaha o styk s dítětem pouhou záminkou pro psychické týrání bývalého partnera, který si dovolil svého druha opustit. S lítostí musím konstatovat, že nejen dle názoru Dr. Pöthe, ale i dle mých vlastních zkušeností jsou psychicky týrajícími partnery ve vysoce převažující části případů muži, kteří neunesli fakt, že se jim jejich žena či partnerka dovolila vzepřít.

Uražené mužské ego prezentující se jako „zájem dítěte“ bývá velmi obtížně rozpoznatelné, protože na první pohled to skutečně

vypadá tak, že otci jde o styk s dítětem. Nikdo nebere v potaz dlouhodobé statistiky, dle kterých je doba po rozchodu pro ženu nejvíc nebezpečná. Právě v době rozchodu či těsně po něm – a to i pod záminkou „péče o děti“ - dochází k brutálním trestným činům opuštěných partnerů na jejich partnerkách.

Zdaleka ne tak málo, jak by se zdálo na první pohled, skončí zavražděním ženy. Případy Ireny Neffové a Simony Monyové z nedávné doby toho jsou nezářivým, leč pádným příkladem. Naprostá většina soudů i sociálních pracovníků takovým otcům „skáče na špek“ a výsledky této ochrany údajných otcovských práv bývají katastrofální – zejména pro dítě. Podle mého názoru k rozlišení skutečného zájmu o dítě a pomsty na partnerce je možno použít některé následující indicie.

Pokud se jedná o skutečný zájem otce o dítě, projevuje se tento zájem následovně:

- 1/ Otec se o matce nevyjadřuje vůbec, anebo pouze ve zcela neutrálních konotacích, jako na příklad: „Musíme si pospíšet, abychom nepřišli pozdě, maminka bude na tebe čekat v tolik a tolik hodin...“
- 2/ Otec má pro dítě připravený program, který baví především dítě, nikoliv jeho samotného. To platí zejména v případech, kdy předchozí vztahy mezi otcem a dítětem jsou narušeny a musí se znovu budovat.
- 3/ Dítě se vrací od otce v pořádku. Je najezené, čistota jeho úboru odpovídá prováděným aktivitám – tedy není vyrácháno ve všech okolních loužích schválně, aby maminka měla co prát.
- 4/ Dítě není žádným způsobem od otce ponižováno, peskováno a manipulováno.
- 5/ Předání dítěte matce projde bez jakýchkoliv výstupů. Pokud je komunikace mezi rodiči totálně narušena, postará se předávající otec o to, aby dítě dovedla k matce třetí osoba.

6/ Otec platí řádně a včas předepsané výživné k rukám matky, ať už si o jeho výši myslí cokoliv.

7/ Zájem o dítě trvá i v oblastech, které nejsou přímo spojeny se setkáváním otce a dítěte. Je to na příklad samostatný zájem o školní prospěch dítěte, účast na školních akcích, doprovázení dítěte do zájmových kroužků, úhrada speciálních potřeb dítěte nad rámec vyživovací povinnosti – například koupě sportovního vybavení, či úhrada zájmových aktivit dítěte.

Jestliže jedna nebo více položek z výše uvedeného seznamu schází, je na místě pochybnost, zda zájem otce o dítě je opravdový. Dobrým indikátorem falešného zájmu o dítě také je, že otec nemá další partnerku a z jeho aktivit lze usoudit, že „pruzení“ partnerky předešlé je valnou částí náplně jeho volnočasových aktivit.

Ještě krátký sumář této rozsáhlé kapitoly:

1/ Podle relevantních ustanovení Zákona o rodině, Občanského soudního řádu, Úmluvy o právech dítěte a Správního řádu má dítě právo na to, aby bylo seznámeno se všemi podstatnými informacemi, které se jej týkají, a má právo říci svůj názor.

2/ To, že dítě vysloví svůj názor, však vůbec neznamena, že má právo rozhodovat, co a jak bude. To je úlohou dospělých, kteří se musí situaci postavit čelem a nesmí ji svalit na bedra dítěte. Jinak by to dítě nemuselo unést a psychické následky by mohly pro ně mít i trvalý charakter.

3/ Dítě má tendenci utvářet s jedním z rodičů koalici, být „spravedlivý“ mu přináší velké trauma. Může se také přimknout k tomu, koho se víc bojí, aby eliminovalo problémy, které ze strany nebezpečného rodiče očekává. Vyjádření dětí musí z výše uvedených důvodů mít pouze podpůrný charakter.

4/ Jestliže se u dítěte vyskytne syndrom zavrženého rodiče, bylo by na místě věc řešit tím, že se do blázince zavře rodič, který má

dítě v péči, ale nikoliv dítě samotné. Jestliže totiž takový rodič dokáže zmanipulovat dítě, je zajisté psychicky nemocen a nemůže být řeč o tom, že je způsobilý k výchově dítěte.

5/ Existuje také něco, co je možno nazvat „syndromem zavrženého partnera“. Je to stav, v němž je dítě a styk s ním používáno jako záminka pro týrání bývalého partnera, který má dítě v péči. Poznat tento stav skrytého vydírání je velmi obtížné, důležitým hlediskem je, zda v době styku dítěte bylo o ně druhým rodičem pečováno tak, aby dítě bylo v co největší pohodě.